

ZDROJ: Sborník k semináři pořádanému Národním centrem pro rodinu, Katechetickou sekcí ČBK, Sekcí pro mládež ČBK a Sekcí církevního školství ČBK.

Olomouc, 1. března 2018

Neprošlo jazykovou korekturou.

Vytištěno pro potřeby účastníků semináře.

Neprodejné.

Co společnost dluží ženám v rodině – výtah referátu

Marie Oujezdská

Referát je zaměřen na genderovou tematiku z pohledu většinové společnosti. Pokud se hovoří o genderové rovnosti, má většina lidí na mysli snahu o nediskriminaci žen. Někdy se v této souvislosti hovoří také o rovných příležitostech žen a mužů. Pro správné předporozumění složité situaci je užitečné brát tuto skutečnost vážně. Zatímco genderová teorie není slučitelná s křesťanstvím, snaha o spravedlivé zacházení mezi muži a ženami je vpravdě křesťanská. Cílem referátu je proto pojmenovat **dvě zásadní překážky** současné společnosti, které brání skutečné spravedlnosti a současně de facto podporují genderovou ideologii. V závěru se pokusím nabídnout **křesťanský podložený impuls pro hledání řešení**.

Za první zásadní překážku vnímám výkonnostní zaměření společnosti, díky kterému je profesní angažovanost a odpovídající odměna hlavním měřítkem životního úspěchu a zakládá společenské postavení

Jaké jsou důvody:

1. Uplatnění v profesním životě je považováno pro většinovou společnost za jedinečnou možnost **seberealizace**. V profesním životě se nabízí jedinečné uplatnění vlastních schopností, zejména (stoupající) vzdělanost. Nejvyšší nárůst vzdělanosti je patrný u žen.
2. Profesní život přináší nejen možnost seberealizace, ale zajišťuje i **odpovídající životní úroveň**.

Problém nastává, pokud se narodí dítě:

- výchovná péče se stává překážkou profesního rozvoje a
- náklady na dítě, zejména pokud rodina poskytuje nejmenšímu dítěti péči, způsobují pokles příjmu na osobu v rodině o 40 % (2000 – 60,29 %; 2015 – 58,23 %)

Řešení, která nabízí současná rodinná politika

Výlučné zaměření na co nejrychlejší obnovení profesního života. Často se při tom hovoří o nutnosti

- nediskriminačního přístupu zaměstnavatele:
- při přijímání žen do zaměstnání – zákaz ptát se na rodinné poměry
- umožnit flexibilní úvazky zejména pečujícím
- dávat stejnou odměnu za stejnou práci ženám i mužům (odstranit gender pay gap)
- dostupných zařízení kolektivní péče o děti

Souhlasím s tím, že je zmíněné nerovnosti nutno odstranit, ani si nemyslím, že by uvedená opatření rodinné politiky byla špatná. Problém vidím v tom, že zaměření společnosti na výkon a podpora výkonnostního principu opatřeními rodinné politiky, působí další nerovnosti, a navíc vědomě či nevědomě posiluje působení genderové ideologie.

Dopady výkonnostního trendu:

jednostranné zaměření na výkon působí nerovné postavení těch, kteří žádoucího výkonu nejsou schopni (ze zdravotních důvodů nebo z důvodu věku)

jednostranné zaměření na výkon neumožňuje svobodnou volbu životních strategií zaměřených na vztah (zejména volbu míry rodinné výchovně vzdělávací péče o děti, narození žádoucího počtu dětí)

jednostranné zaměření na výkon v profesním životě vede v současné rodinné politice k **nedocení stability rodinného soužití a rodinné výchovy** a tím nahrává zájmu genderové ideologie, pro kterou není žádoucí stabilita rodičovského páru a která se obává působení rodinné výchovy kvůli přenosu tzv. genderových stereotypů.

Klima ve společnosti:

Dostáváme se k zásadní otázce: **Stačí k vyřešení tohoto problému jen zájem o přirozenou rodinu?** Podle mého názoru **nestačí**. Josef Lux říkával, že **dobrá rodinná politika je taková, kdy je spokojena žena**. V praxi to znamená, že nelze přehlížet drtivou většinu matek nejmenších dětí, které ztratily péči o dítě zdravé sebevědomí, protože trpí vědomím nedostatečné seberealizace. Jaksi mimochodem se jich čím dál více rozhoduje jednat i mimo vlastní rodinná přání. Zdá se, že nikdo nenabízí řešení rozporu:

Přitom se výsledky dostupných šetření shodují na tom, že cca $\frac{3}{4}$ žen si přeje mít dobré zaměstnání i rodinu:

¹ Výzkum Péče 2013, který byl realizován v rámci projektu Nové formy denní péče o děti v České republice.

- **Matky dětí do 1 roku** věku rády by zůstaly doma a zcela se věnovaly péči
- **Matky dětí ve věku 1-2 roky:** podíl žen, které by chtěly celodenně pečovat o své dítě, se mírně snížil, a naopak mírně vzrostl podíl matek, které by uvítaly příležitostnou práci, tj. v rozsahu několika hodin měsíčně. Tento výsledek byl

ovlivněn zejména názory matek vysokoškolaček, mezi kterými by v tomto věku dítěte chtěla příležitostně pracovat téměř každá pátá, nutno však podotknout, že i v této vzdělanostní kategorii převažovala preference zůstat s dítětem doma a vůbec nepracovat.

- **Matky dětí ve věku 2-3 let:** V tomto věku by ráda zůstala s dítětem doma již pouze polovina dotázaných matek. Každá čtvrtá by chtěla pracovat v rozsahu několika hodin měsíčně, téměř každá pátá by však chtěla pracovat pravidelně na

částečný úvazek. V tomto období dochází k výraznější diferenciaci názorů matek dle dosaženého vzdělání. Více než polovina vysokoškolaček by již v této fázi rodičovství chtěla být alespoň částečně zapojena do pracovního procesu, ideálně formou příležitostné práce nebo částečného úvazku. Naopak ženy bez maturity by chtěly významně častěji pokračovat v celodenní péči o své děti.

- **Matky dětí ve věku 3-4 let:** celodenní péči by preferovala pouze necelá pětina žen, většina matek by se tedy již ráda vrátila na trh práce, ve většině případů by byl však ideální částečný úvazek nebo příležitostná práce.

Kam povede tlak na zvyšování zaměstnanosti žen:

ČR má sice jednu z nejnižších zaměstnaností matek nejmenších dětí, způsobenou nedostatečnou nabídkou zkrácených úvazků, ale nejvyšší zaměstnanosti matek dětí 6-14 letých. Pokud se bude urychlovat návrat matek nejmenších dětí na trh práce, stanou se tyto matky jedny z nejvíce zaměstnaných žen v Evropě, se všemi důsledky z toho plynoucími.

Shrnutí: Posilování zaměstnanosti matek nejmenších dětí jde za současných podmínek na úkor rodiny, tzn., bere jí čas na posilování vztahů a na výchovu. Nedostatečná ekonomická aktivita je ale samotnými ženami často považována za větší zlo. O tyto postoje se opírají všichni, politici i ideologové, kteří chtějí změnit rodinné chování. Prestiž zaměstnanosti se staví do protikladu k rodině. Cílem je minimalizace rodičovství.

O co je v současné situaci užitečné usilovat:

Z pohledu na stárnoucí Evropu je užitečné posilovat ty koncepty, které vedou k **oceňování každé společensky užitečné práce, bez ohledu na to, zda je výkonnostně zaměřena, a tedy finančně honorována.**

Impulz pro řešení rozporu mezi mateřstvím a profesním životem

vycházející z přednáškové činnosti dr. Edith Stein, v církevních kruzích známé jako Teresia Benedicta a Cruce (Terezie požehnaná Křížem).

To, co jiní neustále řeší v otázkách kolem tzv. slučitelnosti rodiny a zaměstnání, totiž do kolika let a v jaké míře se věnovat dětem a kolik profesi, řeší Stein překvapivým způsobem pro obě názorové strany: pro E. Stein je totiž mateřství a otcovství základní formou identity člověka, která dává smysl veškerému životnímu úsilí. Ve svých pracích rozvíjí především úvahy o ženě a jejím poslání matky. Nejde samozřejmě jen o biologickou formu rodičovství ale o schopnost

Ženy utvářet vztahy a skrze vztahovost zaujímat postoj k veškerému konání. **V mateřském postoji nevidí pouze jednu stránku života, ale společný jmenovatel veškerého životního úsilí ženy jako člověka.** Přičemž mateřský postoj představuje jednu stranu lidství. Druhou stranou lidství je otcovství muže. Stručně řečeno **jde vždy o to, učit se vnímat vlastní činnost ve vztahu k další osobě.**

V porovnání se současnou diskusí jde o převratný postoj, protože:

1/ podle Stein nejde jen o to, umožnit ženám za každou cenu pracovní pozice spojené s mocí. Nechce ale ani uzavírat ženu do úzkého okruhu rodiny.

Společenskou a politickou angažovanost ženy považuje za integrální součást zájmu a péče o vlastní rodinu.

2/ Stein jde o budování identity ženy, které pomáhá jejímu sebe uskutečnění. To se ovšem neděje formou minimalizace rodičovství, ale změnou perspektivy na přínos péče o děti. Prakticky řečeno jde nejen o řešení otázky: „Nakolik mě potřebují moje děti.“ Jde současně i o hledání odpovědi na otázku: „Nakolik potřebuji moje děti já, abych si k nim vytvořila vztah, který MNE samotnou bude rozvíjet a přispívat k mé seberealizaci.“ Je přesvědčena o tom, že vztahy v rodině utváří nenahraditelným způsobem osobní identitu tak, aby „žádná žena nebyla přece jen ženou“, ale především svobodným jedinečným člověkem.

Bylo by samozřejmě zjednodušující popisovat pohled Edith Stein na ženu jen na horizontální rovině. Jedna z největších znalkyň jejího díla, prof. Hana Barbara Gerl Falkowitz, když hovoří o díle Edith Stein ve vztahu ke genderové ideologii, říká: „Na místo zapomnění těla nastupuje u Edith Stein vlastní výpověď těla; na místo autonomní konstrukce sebe sama nastupuje přijetí vlastní danosti; na místo „plynoucí identity“ a zdánlivého obrazu sebe sama bez „já“, se zakládá „já“ skrze božské „Ty“.

Druhá zásadní překážka, která brání skutečné spravedlnosti a současně de facto podporuje genderovou ideologii, je absence vize rodinné politiky. V současné době se hovoří pouze o uspokojování potřeb rodin, aniž by se uvažovalo o tom, které formy soužití jsou pro společnost přínosnější a zasluhují proto ocenění

Nejde, ale u obou zmíněných překážek bránících skutečné spravedlnosti spíš o rezignaci na odpovědnost vůči budoucí generaci?